

De Heraut

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1831 (Staatsblad N°. 124).

Zondag 28 December 1890. N°. 679.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonneementen en Advertentien aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Amsterdam.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden f1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent. Abonneementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam.

„Als een kleed zal 't al verouderen.”

[OUDEJAAR.]

Die zullen vergaan, maar Gij zult staande blijven, en zij alle zullen als een kleed verouderen; Gij zult ze veranderen als een gewaad, en zij zullen vernieuwd zijn. Ps. 102: 27.

Ook van het laatste tiental jaren dezer eeuw, dat voor nu twaalf maanden inging, is thans reeds weer het eerste jaar doorleefd. Nog resten ook van dit jaar u slechts enkele dagen; straks enkele uren; en het zal om zijn, eer ge het weet.

Ons leven gaat al sneller. Dit merkt ge wel, naarmate ge zelf in jaren klimt, hoe veel sneller nu een jaar omvliegt, dan toen ge nog een kind waart. Maar ook in vergelijking met het leven onzer voorouders is de gang van het leven al sneller geworden. Nu nog gaat het trager voort op het platteland, dan in de groote steden; maar, vergeleken met vroeger tijd, is er veel meer spoed en drift in heel ons menschelek leven gekomen. Dat kwam van den stroom, van de electro magnetische kracht; van den verbeterden postdienst; van de sneller communicatiemiddelen; van de uitbreiding der drukpers; en zooveel meer. Alle verschijnselen die hun stempel op deze 19e eeuw hebben gedrukt, maar die juist daardoor maken, dat het met de rust en kalme van ons leven uit heet; nu de één indruk den anderen verdringt; en de één aandoening de andere nazigt; en we vooral in de groote steden, ons soms meer gevoelen, alsof het leven ons een dag lang gebruikt had, dan dat we welven dien dag met zelfbeheersching doorleefd hadden.

De trein van waggons, die achter de locomotief, op onze rails narolt, is zoo veelzins beeld van ons leven in deze eeuw geworden. Ge staat des morgens op, en neemt uw plaats in den trein des levens in; en voort rolt en rent het, zonder dat ge er iets aan kunt doen; tot het weer avond wordt, en ge uitstapt aan het station, waar uw nachtleger is opgeslagen; en daar droomt en sluimert ge dan, vaak met onrust in het hart en onrust in de hersenen; om als straks het lieve daglicht daagt, weer onverbiddelijk voort te moeten. De trein des levens staat niet stil.

Ja, is het niet met onzen levensstijl, als met het kleed, dat we om onze leden dragen? Eerst tijds zat er in zulk een kleed duurzaamheid. Het sleet ook wel, maar toch droeg men eenzelfde kleed soms twintig en meer jaren. Zooveel solider was de stof, zooveel degelijker de bewerking, en naar evenredigheid was de kleeding toen zooveel duurder. Maar thans dragen de kinderen onzer eeuw een kleed van luchtiger stof en minder prijs, doch dat soms ook het jaar niet uithoudt, en in menigen kring met elk seizoen moet uitgewisseld voor een nieuw.

En zoo houdt het beeld, dat de Heilige Schrift ons biedt voor de snelle vergankelijkheid van dit aardse leven, in letterlijken zin gelijken tred met den steeds sneller gang, dien het leven neemt. „Als een kleed zal het al verouderen”, zong de Psalmist voor meer dan vijf en twintig eeuwen, maar hoe lang droeg men eenzelfde kleed niet in

die overoude dagen, toen de tijd, bij nu vergeleken, nog zoo tragelijk voortkroop, en hoe ras is het nu niet versleten, nu ook de tijd zooveel sneller voortrijt op zijn pad.

En toch reeds in nog veel vroeger dagen klaagde Mozes in een lied, dat nu onze gaste Psalm heet: „Ons leven wordt spoedig afgesneden, en we vliegen daarheen”. O, Wat zou diezelfde Mozes dan thans wel niet gezongen hebben, zoo hij eens één enkel jaar ons ademloos leven meê had doorgemaakt!

Doch juist hierin ligt de innerlijke schoonheid der Schrift, dat zelfs haar beelden, die ze bezigt, nu nog hun kracht behouden; want ook nu nog slijt het leven van ons weg, als een kleed dat ons om de schouders wierd gehangen. Uw kleed gaat met u, waar gij gaat, gelijk uw leven u verselt op al uw paden. Ge slijt uw kleed ongemerkt, evenals ge onmerkbaar de dagen van een jaar opteert. Zoo lang ge het draagt blijft het u hetzelfde kleed, gelijk het jaar, welks pad ge afloopt, u tot den einde toe een stuk van uw eigen leven blijft. En gelijk ge ten leste van uw kleed opens merkt, dat het door slijting scheurde en nu als onbruikbaar kan worden weggeworpen, zoo ook ontvalt zulk een levensjaar u. Er komt een scheur in, en het is weg.

Maar evenals in zulk een afgedragen kleed, ligt er poëzie ook in dat doorleefde jaar. Dat kleed was u door uw God geweven en toebedacht; het heeft u gedekt en verwarmd; het is de stille getuige geweest van al wat ge, in dat kleed gehuld, bijgewoond, meegemaakt en doorleefd hebt.

En nu, is het zóó ook niet met het jaar, dat wegalet tot het nu eindelijk stukrafelt? Of hebt ge ook dat jaar des levens niet ontvangen uit de hand van uw God? Weefde Hij ook dit jaar niet het kleed uws levens? Spon niet Hij ook in dit jaar aan uw levensdraad voort? En waar ook in 1890 zoo nameloos velen uit ons midden werden weggenomen of inzonken aan berwijling van kracht, hebt ook gij daar niet uw God te danken, uw God te loven, dat geheel ongehouden genade u het leven nog genietten deed, u nog spaarde, u nog in het land der levenden liet? En was Hij het niet, die al de dagen, al de uren van dat jaar den polslag in uw bloed deed kloppen, uw voedsel zegende, uw welstand onderhouden heeft, en door zijn goddelijk bestel alleen te weeg bracht, dat ge er nog zijt?

En ook dat menschelek leven, heel dit jaar lang, heeft het u niet omhuld en gedekt en gekoesterd? In u zelve waart ge hulpeloos en naakt, ontbloot en in kommer. Maar toen heeft uw God u in het kleed des levens gehuld; u omringd met het leven in uw gezin; u omtoogen met het heilzaam leven van uw dagelijken arbeid; u omstrengeld met zijn talloze goedertierenheden; u als omvloten en omwoven met zooveel liefs en kostelijks als uw hart verkwikt heeft en gekoesterd. Daaraan danktet ge uw levenswarmte; daaraan uw levensgeluk, daaraan de vreugde van heel uw aanzijn.

Uw God liet u niet ter prooi aan uw eigen koude en uw eigen naaktheid, maar hulde u in het warme kleed van dat rijke, kostelijke menschelek leven, met al wat dat menschelek leven voor u menschelek hart opleverde; zoodat de koude van uw hart

week, en de naaktheid uws levens als met een heerlijk kleed, door God zelf voor u geweven, bedekt en overtoogen was. En ook daarvoor komt Hem te danken, bij het scheiden van dit uw afgedragen en afgelegde kleed de dank uwer aanbidding toe.

Maar ook evenals een kleed, dat ge draagt en nu aflegt, was dat levensjaar een getuige van wat ge, in dit uw leven omwandelend, gezien, bijgewoond en doorworsteld hebt. Dat leven week nooit van u, maar verzelde u op al uw pad, gelijk het kleed, dat ge omhangt. En zoo leven bij het afleggen van dit kleed al de blijde, maar ook al de booze herinneringen weer op, die van dit doorleefde jaar onafscheidelijk zijn. Herinneringen die voor een ieder persoonlijk zijn; voor u anders dan voor mij; voor jongeren van jaren anders dan bij ouden van dagen; voor den één meer droef, voor den ander blijder van natuur; maar voor een iegelijk die dit jaar doorleefde, een rijk schat van herinneringen, aan wat heel dit jaar ook in hem omging; hem ontmoette op zijn levensweg; hem dreigde en toch weer afdeed, of ook hem trof en bijna verpletterde.

We hadden ook dit jaar met ons zelve te doen, met dat raadselachtig ik van binnen, dat we telkens keuren en beziën, en dat ons nimmer voldoet; en waarvoor we het toch, als voor een kind, dat ons lief is, tegen anderen telkens opnemen. We hadden ook dit jaar te doen met onze alternanten, d. w. z. met die enkele personen van ons gezin en van onsen werkring, waarmee God ons in dagelijks contact brengt, op wie van ons, en van wie op ons, de meest gestadige, de meest afdoende uitwerking uitgaat; en voor wie onze verantwoordelijkheid het zwaarste weegt. We hadden ook dit jaar weer te doen met „de menschen”; die geheimzinnige massa in het leven, aan wier uitspraak we zooveel hechten, wier gunst ons zooveel waard kan zijn, en wier ongenade vaak zoo hard valt. We hadden ook dit jaar weer te doen met de wereld en haar verleiding, met de zonde en haar bekoring, met Sata en zijn satanischen glimlach; ontzettende machten, waar we zoo vaak meê speelden, in steê van er tegen te strijden met den haat der bitterheid in het hart. En ook, we hadden ook dit jaar met onzen Vader in de hemelen te doen, met zijn genade in Immanuel, met zijn aanporingen tot geloof en bekeering, met de drijvingen van den Heiligen Geest. En nu, al deze innerlijke beweging van ons gemoed, al dat bezig zijn met ons zelf, met de onzen, met de menschen, met de wereld en Satan, met God en zijn Christus, het gaf ons telkens worstelingen, pijnlijke keuzen, aangrijpende ontmoetingen, die één voor één aan een bepaalden dag, aan een bepaald uur van dit levensjaar verbonden zijn, en waar we, gehuld in het kleed van dit ons tijdelijk aanzijn, doorheen slopen of doorheen vlogen.

En dat alles trekt zich nu, bij het scheiden van dit kleed des tijds, als in één machtige herinnering voor u saam. Vandaar dat de gedachten zich zoo in u vernieuwde vulten. Dat het u in uw binnenste te veel wordt. En er een stemme uit uw ziel naar den hooge fluistert: „O, God, treed met uwe knecht, treed met uwe dienstdiener niet in het gericht!”

Want, en hiermee komt een nieuwe trek uit het beeld der Schrift te voorschijn: „Als een kleed zal het al verouderen”, maar heeft dat nu afgesletten en afgelegde kleed, zoolang we het droegen, niet ook onze schaamte gedekt? En als ge ook dat toepast op het jaar, dat achter u ligt, heeft dan het kleed des levens, waarmee God u in dat jaar omkleedde, ook niet de schaamte uwer ziel vaak voor des menschen oog verborgen en schande van u afgeweerd?

In het maatschappelijke vertoonen we ons aan der menschen oog nooit anders dan gehuld in ons kleed. Dat moest na het Paradijs zoo. God zelf heeft met eigen hand den gevallen mensch het eerste kleed om de lenden gehangen. En dat zelfde gaat ook door in overdrachtelijken zin. Ook wat onzen innerlijken toestand betreft siet noch ons gezin noch het publiek der menschen ons zooals we innerlijk zijn. Zoo zien we ons zelve ternaauwernood. Soms slaan we zulk een waarachtigen blik op onzen eigen persoon, als we, na een diepe ontroering des levens, of bij het schelle licht van Gods Woord, op de knieën voor den Ontfermer gebogen, Hem onze zonden belijden. Maar zooals we innerlijk, wezenlijk bestaan, siet ons God alleen. Hij alleen kent ons hart. Wij kunnen het nooit tot op den bodem doorgronden.

Maar God is genadig. Hij vergt niet van ons, dat we de menschen om ons heen heel den dag aanschouwen zullen, zooals ze innerlijk bestaan, maar bedekt voor ons hun schaamte met het kleed des levens; en bedekt met datzelfde kleed ook onze schaamte, opdat ook wij niet zouden gezien worden, zooals we in ons hart bloeden aan den kanker van de zonde onzer ziel.

Veel het kleed des lichaams weg, het zou geen menschelek leven met ere meer voor ons zijn. Immers viel ooit dat kleed des levens van voor onze ziel weg, we zouden schrikken van heel onze omgeving en een ieder zou schrikken van ons, en geen menschelek saamleven zou meer mogelijk zijn. Maar die genade uws Gods maakt het daarom te meer noodzakelijk, dat er ook een ure komt, waarin dat kleed u van de schouders glijdt, en ge uit het aangekleede en dus ten deele altoos onware leven, terugkeert tot de naakte werkelijkheid en u voor uw God stelt, zooals ge zijt.

En nu doet een kind van God dit wel elken avond, als hij voor God zijn knieën buigt, maar toch ernstiger nog dan op die gewone dagen, doet wie den ernst des levens kent, dit als heel een jaar ons afslijt, en Gods bestel het kleed der jaren voor ons verwisselt.

En zoo roept ook nu weer die wisseling der jaren u op, om als een gansch ontbloote ziel u voor uw God neer te werpen; en rekenschap in u binnenste te houden met den Heere van leven en dood.

Dat wordt dan een oordeel in het klein dat over u conscientie gaat; voorbode en proteïe van dat groote en laatste oordeel dat komt, als eens het laatste aller jaren in den oceaan der eeuwigheid zal storten, en er „geen tijd” meer zal zijn.

En wie nu in dat voorloopig oordeel zich zelf spaart en ontziet, en verontschuldigt, zal het in dat jongste oordeel te harder te verantwoorden hebben. Maar ook wie den moed des geloofs grijpt, om zichzelf

nu niet te sparen; en voor zijn God treedt om niets te verbergen, om niets toe te deken, om niets te verbloemen, dien wordt de geest in hem verblijd, en die kan niet anders, of hij moet toevlucht nemen tot den Borg van zijn hart.

Want dat is en blijft toch maar de hoofdzaak, waar alles op aankomt.

Niet alsof ge daarom als het Oudejaar gekomen is, ook niet uw dooden zoudt mogen gedenken, en in weemoed u herinneren, hoeveel liefs voor u hart met hun sterven voor u wegviel. Nooit heeft Christus aan één enkelen toon van het menschelek hart het zwijgen opgelegd. Maar wie wegsterft, is nu buiten uw bereik. Aan uw lieve dooden kunt ge nu niets meer toevoegen, dan een smartelijk gevoel van weemoedig gemis, dat zich in een traan van uw oog vertolkt. Zij zijn nu in Gods hand en het oordeel van uw God is rechtvaardig. Maar gij weet het, uw leven en het leven uwer ziel behoort thans niet meer aan uw dooden, maar aan uw God, tot het straks ook voor u te laat mocht zijn, en de dood ook u komt wegragen.

En daarom mag ook in uw schatting de weemoed der ziel nooit den ernst van uw leven voor Gods aangezicht verdringen.

Hij schiep u; Hij liet u het leven nog; met Hem hebt ge te doen, ook nu dit jaar weer ten einde spoedde. En nu ook het kleed van dit jaar verouderd is, en ge uzelve voor uw God hebt te stellen in de ontbloothed uwer ziele, is het ook voor u de alles overstemmende levensvraag, of in die ontbloothed het kleed der gerechtigheid van Christus u komt overdekken.

Zoolang het kleed des gewonnen levens ons voor elkanders oog verbergt, schijnen we dat kleed van Christus niet noodig te hebben.

Want wel zondigen we ook vaak, dat het in het oog springt, en anderen het zien, maar dat zijn uitzonderingen. God zij lof, in den regel is het leven van Gods kinderen uitwendig niet zoo aanstootlijk.

Maar wat baat, hoe redt u dit, als ge in de naaktheid uwer schaamte voor uw God staat, en uw ziele het wel weet, dat God alles van u weet, en u geheel doorsiet gelijk ge zijt. Het ook weet, of ge u nog onbekendheid hieldt, of dat ge eindelijk dan toch zijt doorgebroken, en u bekeerd hebt tot den Heere uw God.

Eens valt alle kleedij der wereld ook voor u weg, en neemt ge in uw sterven niets in de eeuwigheid meê dan uw verborgen innerlijk leven. Dat is al de buit dien ge zult wegragen. En hoe zal het u dan voor uw God te moede zijn? Hoe zult ge dan vrede hebben, zoo ge niet hier reeds in dit leven boven alles de gemeenschap, de zielsinnige gemeenschap met den levenden God hebt gezocht, en u vreemd hieldt en vreemd bleef tegenover uw Vader in de hemelen, in wien, als er een zaligheid voor u zal wezen, eens eeuwig uw vermaking zal moeten zijn?

En daarom toef niet, en aarzel niet, maar nu nog, nu het heden voor u genamd wordt, zoek Hem terwijl Hij te vinden is, en roep Hem aan nu Hij nabij is.

Spoediger dan ge waant, kan ook voor u ook de tijd uwer genade als een kleed verouderd zijn.

De martelaren.

XXXII.

ADRIAAN DE SCHILDER.

„Want Ik ben gekomen oza den mensch tweedrachtig te maken tegen zijn vader en de dochter tegen hare moeder en de schoonochter tegen hare schoonmoeder.” De waarheid van dit woord des Heeren heeft Adriaan, met den bijnaam van den schilder, ondervonden. Zijn eigen vader toch heeft hem verraden, waarop hij gevangen genomen en later gedood is. Adriaan leefde te Antwerpen in een tijd, toen daar in het openbaar het Woord Gods werd gepredikt en velen toegedaan werden tot de belijden der waarheid. Dit verdreef de voorstanders van het pangsdom zeer en wie zal dat vreemd vinden. Zij deden echter meer dan klagen en het hoofd schudden over de regering der stad, die in hunne oogen de hervorming niet ongerind was. Zij vervoegden zich bij het koninklijk hof en deden daar hun beklag over de Antwerpse overheid, die hun insiens nalatig was om de ongelovigen om te brengen. De markgraaf van Antwerpen, Jan van Immerseele ried de overheid aan een bevel tegen de ketterische samenkomsten te doen uitgaan. Hierdoor zou men de zoogenaamde ketteren leeren kennen. Ofschoon de regering met dit middel niet ingewonnen was, paste de markgraaf het toch toe. Doch vruchteloos. Want het volk leest even ijverig als te voren, om het Woord Gods te hooren.

Toen werd een prijs op verschillende Christenen gesteld, op de predikanten zoo karolingulden, op de anderen vijftig. Ja hij wilde bloed zien. Daarom verlangde hij dat degenen, die in de gevangenis waren, zouden ter dood gebracht worden, wat waarlijk gebeurde zoo zijn indien de raad der stad niet meermalen tusschen beide getreden en met geweld belet had de executie der gevangenen om der waarheid wil. De markgraaf ging toen zijn eigen prooi zoeken. Hiertoef behoorde ook onze Adriaan de Schilder. Waarom? Omdat hij „de nieuwe leer” aanhing. Hoe was dit uitgekomen? Adriaan was gehuwd en had een kind gekregen, dat hij niet door de priesters, maar in de Christelijke gemeente, door eenen predikant liet doopen. Nauwelijks vernam zijn vader dit, of hij schold zijn zoon uit en maakte daarbij zulk een misbaar, dat het gerucht van het gebeurde alom doordrong. Toen nam hij zijn kleinkind en bracht het bij de priesters, die het nogmaals doopten. Kort daarop werd onze Schilder gevangen genomen. Een ander gevangene van den Markgraaf in die dagen was Hendrik Bockhal, een kleedermaker. Geropen tot onderling in de kringgemeente, kweekte hij zich in de kracht des Heeren ijverig van zijn ambt. De kleine kudde onderwees hij getrouw in de grondwahrheden der Schrift, wat hij te nauwgezetter deed, omdat er verwarde en twisgintige geesten waren opgestaan, die de gemeente trachten om te leiden. Dit laatste kon niet verborgen blijven voor de vijanden der waarheid. Het duurde dan ook niet lang, of hij werd gegrepen en in den kerker gebracht. Daar werd hij zeer hard gepijnigd, om de namen zijner geloofsgenooten uit zijn mond te bejagen. Dit echter te vergeefs, omdat de Heere hem met lijdzaamheid en geduld bekleedde.

Door de priesters en monniken er toe gedrongen, droeg de Markgraaf zijnen onderbeambte op de gevangenen voor de rechtbank te brengen en daar te onderzoeken of

zij des doods schuldig waren. Doch deze was daartoe niet te bewegen. Ook de leden van den raad wilden liever niet oordeelen over mannen, van wie zij wisten, dat zij niets kwaads gedaan hadden, behalve dat zij Gods Woord boven menschen woord gesteld hadden. Een dienaar indruk had op hen gemaakt wat kort te voren geschied was in hun midden.

Een hunner ambtgenooten had het doodvonnis uitgesproken over eenige voorstanders der hervorming en was toen door zoo grootten schrik bevangen, dat hij naar huis gebracht moest worden, waar hij kort daarop stierf onder aanhoudend klachten en wanhoopskrieten: „Ik heb onschuldig bloed veroordeeld.” Doch hoerze deze gebeurtenissen hen getroffen had, de vrees voor het koninklijke hof, dat hen van ketterij kon verdenken, onderdrukte elk beter gevoel, zoodat zij ten slotte toch zitting namen in de rechtbank en zoowel over Adriaan den Schilder als over Hendrik Bockhal het doodvonnis uitspraken, omdat zij vrijmoedig belijdenis deden van hun geloof in Christus Jezus en zijn Woord. Toen Bockhal zijne sententie hoorde, dankte hij zijne rechters zeggende: „Dit is de tijd, waarnaar wij reeds verlangd hebben. Wij lijden zulk eenen dood gaarne om Gods Woord en de waarheid; maar u, mijne heeren, zal dit het zwaarste vallen. God moge het u vergeven! Onwillig keerden de rechters zich van hunnen vermaner af, maar Adriaan had hen zich niet te verharren, want God zal wrak nemen over het bloed van zijne uitverkorenen, dat gij zoo jammerlijk vergiet!”

Den volgende avond kwamen hunne broeders, die even diebaar geloof hadden als zij, hen bezoeken en vertroosten bij den laatste maaltijd, dien zij samen op aarde hielden.

Den anderen dag zou het vonnis aan de martelaren voltrokken worden voor het stadhuis. Reeds vroeg in den morgen was een groote menigte belangstellenden en

nieuwsgierigen op de markt bijeen, wachtende op de dingen, die geschieden zouden. Daar gingen de kerkeleuren open en traden Adriaan de Schilder en Hendrik Bockhal te voorschijn. Onbevreesd gingen zij voort naar de strafplaats, onderweg aan iedereen betuigende, dat zij niet als misdadigers, ketteren of oproermakers sterven, maar alleen om de getuigenis des Evangelies van Jezus Christus. De dienaren des Markgraafs, deze betuigingen hoorende, maakten zooveel geraas, dat zij daarmee de stemmen der martelaren onhoorbaar maakten.

Toen zij op de strafplaats door den scherprechter aan den worgpaal werden gebonden, ontstond er onder het volk een paniek: „Staat dood, slaat dood”, schreeuwden de menschen. Een verwarring ontstond. De schare verdrong zich en verscheidene raakten van de beenen en werden verreden. De scherprechter vluchtte. De Markgraaf, van alle kanten door het volk ingesloten, siddende, de soldaten beëdfen, Nadat dit eenigen tijd geduurd had, kwamen de meesten weer tot bezinning. Hij onderzoekte bleek, dat de oorzaak der verwarring moest gezocht worden bij eenen dief, die iemand bestolen had.

Toen de beweging een weinig bedaard was, keerde de knecht des scherprechters naar de strafplaats terug en verworpe de martelaren, die reeds geruimen tijd aan den paal gebonden gestaan hadden onder aanroeping van den Naam des Heeren. Daarna werd het hout angstig open en verbranden de lijken van Christus' dienaren, wien de genade gegeven was tot het einde te volharden. Dit geschiedde den 19den Januari 1559.

DE GAAY FORTMAN.